

Vítězství konceptu nad kontextem, Česká soudobá architektura a její říznost

Ing. arch. Barbora Šimonová
Školitel: doc. Ing. arch. Hrubý Jan Csc.
Ústav teorie

V následujícím textu se chci věnovat tendenci, kterou lze pozorovat na soudobé architektonické scéně a již jsem pracovně pojmenovala názvem jež parafrázuje název knihy Rostislava Šváchy Česká architektura a její přísnost - padesát staveb 1989 - 2004. Z úhlu pohledu jímž se na soudobou architektonickou tvorbu podíváme jsem vynechala velká esa, tzv. matadory české architektury, o jejichž práci ať na poli teorie či o jejich realizacích je mnoho publikováno a nelze u nich mluvit o jevu, o který se zajímáme.

1. Koncept

Obecným společným jmenovatelem v práci části českých architektů do přibližně 40ti let je velmi výrazný koncept návrhu, později realizace, koncept projevující se čistou ovšem ne-minimalistickou geometrií, stavby a návrhy jsou ustavující, řízné, přísnost je chápána spíše jako důslednost. Téma domu je čisté, nikoliv však vyčištěné.

Jako příklad pro účel tohoto příspěvku jsem si vybrala realizace ateliéru Projektil Architekti s.r.o. (Roman Brychta, Adam Halíř, Ondřej Hofmeister, Peter Lešek), další příklady bychom našli ve stejné generaci architektů, možná i v mladších ročnících např. v soutěžních návrzích. Realizace pro mne byla důležitým kritériem.

Dva domy o nichž budeme dál hovořit jsou:

Středisko ekologické výchovy Sluňákov, Horká nad Moravou, realizace 2005 – 2006

Studijní a vědecká knihovna, Hradec Králové, realizace 2004 – 2008

Dosadit si lze i další realizace tohoto ateliéru.

V obou případech je geometrie objektu jeho určujícím znakem, jeho marketingovou značkou. Hmota, vnitřní prostor je koncipován s tímto vědomím, vše je v souladu s formou, jež je velmi výrazná, hlavní a dominantní. Dům lze popsat slovem či souslovím, lze mu přiřadit jakousi přezdívku, koncept je snadno pojmenovatelný aniž bychom se museli uchýlit k přirovnání k zvířecím či jiným druhům. Vlastně odpovídá výroku Aleny Šrámkové, že domem lze říct jen jednu věc.

Věc však není neviditelná, není skryta, není závislá na detailu.

Mohli bychom namítnout že v této jakési radikálně koncepční fázi se nachází ve vývoji každý architekt, tedy, že věc není signifikantní. Vzhledem ke konstantnosti postoje k navrhovaným domům při důsledné práci na jejich řešení lze tvrzení o zásadní a určující roli konceptu zobecnit.

2. Kontext

Ve sledovaném zaostření na architektury tvořící domy výrazných konceptů nehraje kontext ve smyslu přečtení okolí či promítnutí vazeb, místa tak zásadní roli jak bychom očekávali.

Například v případě Sluňákova je sice dům ze severní strany zasazen do terénu, nikoliv však osazen do svahu, ale přihrnut na zcela rovné louce, či bývalém poli. Orientace prosklené fasády je zcela jižní, avšak bez dalších souvislostí se stávající zástavbou. Promítnutím okolí by mohlo být mírné vyzdvižení stavby kvůli záplavám, jako terénní vlnu je však obtížné dům chápat.

Stavba z místa nevychází, spíše své bezprostřední okolí proměňuje k obrazu svému, o místu je přemýšleno zcela volně, koncept vítězí.

3. Říznost

Obsažnost, jadrnost, hutnost - tak lze charakterizovat říznost. Koncepty těchto domů spojuje ráznost, vše ostatní je v pozadí, podřízeno. Hmota, utvářený prostor či výsledný tvar není samoučelný, odpovídá na zásadní otázky, je čistý, jasný, geometricky krásný, byť ne strohý.

Pro hrubé dokreslení pojmu by bylo vhodné více příkladů realizovaných staveb z posledních let např.:

HŠH architekti – Rodinný dům Pszczolkovi

A69 architekti – Dům EggO

a další.

Za pozornost by stálo i mnoho soutěžních návrhů a nerealizovaných staveb od těchto a dalších ateliérů, např:

Projektil architekti s.r.o.

HŠH architekti

AGP architekti

A69 architekti

Sporadical

a další.